

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudcem Mgr. Tomášem Blažkem ve věci

žalobců: a) D. M.
b) G. M.
c) R. Z.
d) H. M.
zastoupeni Organizací pro pomoc uprchlíkům
sídlem Kovářská 4, 190 00 Praha 9

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

o žalobách proti rozhodnutím žalovaného ze dne 6. 12. 2019, č. j. OAM-635/ZA-ZA11-ZA05-R2-2016-II, č. j. OAM-636/ZA-ZA11-ZA05-R2-2016 a č. j. OAM-635/ZA-ZA11-ZA05-R2-2016-I,

takto:

- I. Žaloby se zamítají.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

- 1. Žalobci b) a c) podali dne 19. 7. 2016 jménem svým a svých tehdy nezletilých synů [žalobci a) a d)] žádosti o udělení mezinárodní ochrany v ČR. Žalovaný rozhodnutími ze

dne 15. 12. 2016, č. j. OAM-636/ZA-ZA11-ZA14-2016 a č. j. OAM-635/ZA-ZA11-ZA14-2016, mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“), žalobcům neudělil. Žaloby podané proti těmto rozhodnutím zamítl krajský soud rozsudkem ze dne 7. 3. 2018, č. j. 32 Az 57/2016 – 54. Nejvyšší správní soud však rozsudkem ze dne 28. 11. 2018, č. j. 9 Azs 133/2018 – 93, zrušil uvedený rozsudek krajského soudu (ve výrocích, kterými krajský soud zamítl žaloby a rozhodl o nákladech řízení), včetně rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 12. 2016 a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

2. Žalovaný dne 6. 12. 2019 v záhlaví tohoto rozsudku specifikovanými rozhodnutími opětovně rozhodl, že mezinárodní ochrana se žalobcům neuděluje. Žalobci napadli předmětná rozhodnutí samostatnými žalobami, které krajský soud usnesením ze dne 26. 5. 2021 spojil ke společnému projednání.

II. Shrnutí argumentace obsažené v žalobách

3. Žalobci především namítli, že žalovaný nepostupoval podle právního názoru Nejvyššího správního soudu vysloveného v rozsudku č. j. 9 Azs 133/2018 – 93. Žalobci mají strach z pronásledování, neboť žalobkyně c) pracovala v zemi původů v novinářské redakci v období 1993–2001 a současně byla členkou Arménského národního hnutí v období 1994–2002. Jako členka Arménského národního hnutí představovala hrozbu pro tehdejší zřízení, navíc se dostala do styku s materiálem odkrývajícím korupční činnost předních představitelů režimu. Takto byla vnímána i původci pronásledování, kteří byli v přesvědčení, že žalobkyně u sebe uchovává materiál obsahující informace o vysoce postavených lidech a jejich nekalé činnosti. S tímto materiálem měla přijít do styku v redakci novin, pro které tehdy pracovala. Z totožného důvodu původci pronásledování vyhledali i jiné členy redakce, kteří o materiálu věděli. Někteří z nich z obav z pronásledování unikli do Francie, ostatní dva členové redakce již zemřeli za nápadně podezřelých okolností při dopravní nehodě a v nemocnici. Dne 15. 1. 2015 pronikly do bydlíště žalobců tři muži oblečení v civilu, které nikdo z rodiny neznal. Vykonali domovní prohlídku bez jakéhokoli povolení a násilně zakročili vůči žalobcům. Dne 9. 2. 2015 našla žalobkyně c) svého syna se zkriveným obličejem, následkem těchto událostí má žalobce a) dlouhotrvající zdravotní potíže. Žalobcům b) a c) bylo dále vyhrožováno únosem jejich synů.
4. Nejvyšší správní soud ve zmiňovaném rozsudku uvedl, že žalobkyně c) mohla náležet k sociální skupině novinářů (zaměstnanců redakce) ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, kteří měli inkriminovaný materiál zpracovat. Dle NSS ovšem nelze vyloučit ani to, že mohla být pronásledována za uplatňování politických práv a svobod jako novinářka ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu: „*V tomto ohledu by posouzení azylového důvodu záviselo na její úloze v redakci, respektive vazbě na údajný kompromitující materiál na tom, do jaké míry se na jeho zpracování a zveřejnění měla podílet (zda by například byla uvedena jako spoluautorka výsledného článku apod.) Úvahy žalovaného tímto směrem však v rozhodnutí chybí (...)*“. Žalobci namítli, že žalovaný v nyní napadených rozhodnutích opět rezignoval na zjištění skutečností relevantních pro posouzení azylového důvodu. Žalovaný pouze uvedl, že „[p]roblémy žadatelky nejsou spojeny s její novinářskou činností jako takovou, ale pouze se skutečností, že se v souvislosti s výkonem svého zaměstnání měla zprostředkovaně dostat k citlivé informaci. Důvodem následného tlaku na její osobu tedy nebyly články, které žadatelka psala, či publikovala, ale přidružené okolnosti, které se však pod

její veřejné projevy nedají podřadit.“ Žalovaný se tak dle žalobců nezabýval v souladu s právním názorem NSS problematikou posouzení azylového důvodu, navíc použil neurčitý pojem *“přidružené okolnosti”*, aniž by specifikoval, co oněmi přidruženými okolnostmi mělo být. Zatížil tak své rozhodnutí vadou nepřezkoumatelnosti.

5. NSS zároveň konstatoval, že výpověď žalobců lze považovat za hodnověrnou a plausibilní, proto nebyl správný a řádně podložený závěr žalovaného, podle nějž uváděné důvody odjezdu rodiny z vlasti nespádají pod výčet uvedený v § 12 písm. b) zákona o azylu. Žalovaný však v nyní napadených rozhodnutích opět došel k nesprávnému názoru, že důvody odjezdu rodiny z vlasti nespádají pod výčet uvedený v § 12 písm. b) zákona o azylu, aniž by tento závěr dostatečně odůvodnil. Podle NSS dále není zřejmé, z čeho žalovaný vyvodil absenci spojitosti mezi pronásledováním a příslušností k určité sociální skupině. NSS konstatoval, že pozice v redakci není v tomto případě natolik určující, aby bez dalšího odůvodnila závěr svědčící o absenci pronásledování z důvodu příslušnosti k novinářskému stavu. Za postačující NSS považoval, že původci pronásledování mají za to, že žalobkyně c) „novinářkou“ byla. S tímto právním názorem NSS se však žalovaný opětovně nevypořádal. Žalovaný pouze vyloučil veřejnost (či zveřejnění) projevů žalobkyně c), nicméně pouhým poukazem na neveřejnost projevů nelze vyloučit aplikaci § 12 písm. a) a b) zákona o azylu. Dle žalobců je nutno zabývat se zevrubně jednak příslušností žalobkyně c) k sociální skupině novinářů a dále potencionálním pronásledováním z důvodu uplatňování politických práv. V této souvislosti žalobci odkázali také na další judikaturu NSS a zahraničních soudů týkající se posuzování azylově relevantních důvodů pronásledování.
6. Žalovaný v nyní napadených rozhodnutích nedostal ani požadavkům NSS na doplnění zpráv o zemi původu a na jejich řádné zhodnocení ve vazbě na tvrzení uvedená žalobci. Žalovaný doplnil podklady rozhodnutí, tyto zprávy ale popisující tzv. sametovou revoluci, předčasné volby, propuštění disidentů. Jedná se o obecné informace vztahující se ke změně garnitury v zemi, nikoli však ke konkrétnímu azylově relevantnímu důvodu pronásledování žalobců. Žalovaný se tak odchýlil od názoru NSS, který stanovil povinnost zabývat se situací novinářů v Arménii. Žalovaný tento postup nedostatečně odůvodnil. V řízení nebylo postaveno najisto, zda inkriminovaný materiál obsahoval informace proti dřívějšímu režimu, či se jednalo o materiál obsahující kompromitující materiál proti soukromým osobám.
7. Žalobci nesouhlasí také se závěrem žalovaného, podle nějž neexistuje opora pro tvrzení, že novináři vystupující proti bývalému režimu mají i nadále problémy se státními orgány. Podle žalobců změna režimu sama o sobě není dostatečným důvodem k vyvození uvedených závěrů. Bylo na žalovaném, aby prokázal, že azylově tvrzené nebezpečí novinářům jako členům určité sociální skupiny v Arménii nehrozí. Za tímto účelem si měl obstarat dostatečné informace o zemi. Žalobci poukázali rovněž na články, které mají svědčit o tom, že novináři v Arménii nadále čelí nebezpečí, konkrétně na článek organizace Cesta iniciativy ze dne 14. 3. 2019 a na článek z webu Eurasianet ze dne 6. 2. 2019. Podle uvedeného článku z webu Eurasianet sám Nikol Pašinjan, nynější předseda vlády, opakovaně veřejně útočí proti novinářům. V průběhu živého vysílání prostřednictvím sociální sítě Facebook dokonce N. Pašinjan uvedl, s odkazem na „mediální kampaň proti současným úřadům“, že „v současnosti je 90 procent mediálního pole v Arménii vlastněno bývalými vládními úředníky nebo opozičními silami (...) V tomto ohledu se jedná o jedinečnou situaci, protože státní orgány ve skutečnosti nemají finanční a

mediální zdroje. Většina médií je v rukou opozičních zástupců předchozích úřadů.“ Podle žalobců tyto výroky jednak odůvodňují obavy ze snahy o ovlivňování mediálního obrazu a veřejné hanobení novinářů, ne-li dokonce štvání veřejnosti proti této sociální skupině. Především ale potvrzují, že v Arménii se s ohledem na situaci žalobkyně c) nic nezměnilo a nebezpečí jí stále hrozí. Navíc tvrdí-li sám premiér Arménie, že média jsou většinou vlastněna osobami propojenými s minulým režimem, je velmi důvodné se domnívat, že tyto osoby jsou nadále přítomny i v dalších mocenských a vládních strukturách.

8. Podle žalobců je dále nesprávný závěr žalovaného, podle nějž došlo k hlubokým a trvalým změnám na arménské politické scéně. Takový závěr je minimálně nepodložený, označovat změny, k nimž zde došlo, za „hluboké a trvalé“, je předčasné. Navíc dochází-li v současné době k odhalování a stíhání zločinů minulého režimu, je motivace pronásledovatelů žalobců, respektive vlivných osob, o kterých měl inkriminovaný materiál pojednávat, ještě větší a azylově relevantní důvod naopak dosahuje ještě větší intenzity. Žalovaný také nedostal své povinnosti prokázat, že Arménie dává svým občanům možnost domáhat se ochrany svých práv u státních orgánů. Žalovaný předložil pouze obecné informace o bezpečnosti v zemi, nicméně nezabýval se tím, jaká ochrana je poskytována v případech typově obdobných případu žalobců. Konkrétně jaká účinná ochrana je poskytována příslušníkům sociální skupiny novinářů, potažmo jejich rodinným příslušníkům.
9. Žalovaný dále pochybil v tom, že nezohlednil zájem žalobců a) a d), neprovedl s nimi pohovor a neposoudil jejich samostatný nárok na udělení některé z forem mezinárodní ochrany. Žalobcům brání v jejich navrácení do země původu předešlé negativní a traumatizující zkušenosti z dětství. Žalovaný rovněž nezohlednil zdravotní stav žalobce a) a nutnost přístupu k odborné lékařské péči. Nelze bez dalšího dojít k závěru, že žalobce je schopen si náležitou péči zajistit a kulturně a společensky se adaptovat v zemi původu, kterou opustil v dětství.

III. Shrnutí vyjádření žalovaného a dalších podání žalobců

10. Žalovaný ve svém vyjádření k žalobám uvedl, že žaloby ustrnuly v době, kdy žalobci o mezinárodní ochranu požádali. Žaloby prakticky nezaregistrovaly změnu na arménské politické scéně, a pokud ano, výsledky této změny bagatelizují ve snaze přisoudit tvrzeným obavám azylově relevantní obsah. Obavy žalobkyně c) se totiž váží k období minulého (svrženého) režimu. Správní orgán přitom přezkoumatelným způsobem vysvětlil, proč tyto obavy již pominuly. V této souvislosti správní orgán zkoumal i možnost domoci se ochrany u orgánů státu a v napadeném rozhodnutí tak, navzdory žalobním námitkám, nechybí přezkoumatelná pasáž o možnosti domoci se pomoci u policie.
11. Žaloby na mnoha místech zdůrazňují, že se správní orgán nevypořádal s tím, že žalobkyně c) může náležet do sociální skupiny novinářů. Žalovaný se však obavou spojenou s činností žalobkyně v napadeném rozhodnutí vypořádal. V podkladech, které si za účelem posouzení případu žalobkyně obstaral, se pokoušel nalézt jakékoliv indicie k tomu, že by snad novináři měli být jako sociální skupina v Arménii azylově relevantním způsobem pronásledováni. Žádné takové indicie však nenalezl. Skutečnost, že shromážděné materiály o azylově relevantních obavách novinářů nehovoří, nelze přičítat žalovanému jako nedostatek, neboť nelze dokázat, co neexistuje. Žalobkyní uvedený

příměr k novinářce Ani Mejlumyan hovoří jasně o tom, že nová vláda pouze těžko snáší kritiku a často útočí na novináře. Uvedené „příkoří“ ale nelze považovat za azylově relevantní ani v případě jmenované novinářky A. Mejlumyan, natožpak v případě žalobkyně. Obavy žalobkyně dokonce ani nevychází z psaní článků a už vůbec ne proti současné vládě (jak sama vypověděla – pouze zadávala data do počítače v období vlády minulého režimu).

12. Obavy žalobkyně tedy nejsou obavami vyplývajících z činnosti novinářky jako takové, nýbrž obavami vyplývajících z údajné znalosti kompromitujícího materiálu vážícího se však k vysoce postaveným osobám tehdejšího režimu, tedy osobám vysoce postaveným v roce 2000. Poslední incident z roku 2015 na závěrech správního orgánu nic nemění, neboť toto období pořád spadá do období minulého režimu. Žalobci ani v žalobách nevysvětlili, v čem i po změně režimu spočívají jejich konkrétní obavy. Zprávy o zemi původu obsažené ve správním spisu přitom zřetelně říkají, že trestná činnost stoupenců minulého režimu je striktně vyšetřována a trestána. Tedy nelze říci ani to, že by obavy žalobkyně vycházely od stoupenců státní moci, ani že by státní orgány trestnou činnost stoupenců bývalého režimu – nyní soukromých osob – neřešily.
13. Žalobci zaslali soudu dne 18. 1. 2021 doplnění žalob, v němž předně poukázali na zhoršení zdravotního stavu žalobce b), k němuž došlo v době po podání žalob. Žalobcovy potíže započaly 6. 6. 2020, kdy se mu během cvičení začala motat hlava a několikrát zvracel. Téhož dne se dostavil na Oddělení urgentní medicíny Fakultní nemocnice v Hradci králové (dále jen FN HK) a ošetřující lékařka mu diagnostikovala náhle vzniklé vertigo. Žalobce byl také objednan k psychologickému vyšetření. Ve zprávě z Neurologické kliniky FN HK o vyšetření provedeném 24. 6. 2020 potom ošetřující lékařka vyslovila závěr o existenci generalizované úzkostné poruchy vzniklé na podkladě osobnosti a dlouhodobé psychické zátěže. Žalobce byl také poučen o zvážení nasazení antidepresiv. Dále je v této zprávě uvedeno, že dne 6. 6. 2020, byl 14 x neúspěšně proveden pokus o lumbální punkci. Následujícího dne (tedy 7. 6) došlo ke zhoršení bolestí zad a propagaci PDK po přední straně až k nártu. Dne 7. 7. 2020 byl žalobci na Neurochirurgické klinice FN HK diagnostikován výhřez (posun) meziobratlové ploténky a naplánován operační výkon na následující den. V závěrečné zprávě z 15. 7. 2020 konstatovala ošetřující lékařka, že ke zhoršení zdravotního stavu žalobce došlo právě v souvislosti s opakovanými pokusy o lumbální punkci. Dne 9. 8. 20 žalobce opět akutně navštívil z důvodu točení hlavy, závratí, opakovaného zvracení a bolestí hlav na temenu a v týlu. Dále žalobce pravidelně navštěvoval specializovaná pracoviště FN HK, a to především neurologickou kliniku. Dne 3. 12. 2020 žalobce opět navštívil neurologickou kliniku z důvodu zhoršení bolestí pravé nohy a zad. Zdravotní problémy a bolesti až doposud přetrvávají, žalobce je v dlouhodobé pracovní neschopnosti. Na podporu uvedených tvrzení žalobce předložil soudu lékařské zprávy z popisovaných vyšetření.
14. Podle žalobců jsou přetrvávající zdravotní obtíže žalobce b) natolik závažné a komplikované, že si nelze pouze dle předložených lékařských zpráv vytvořit dostatečně relevantní názor o jejich povaze a dopadu na probíhající řízení. Proto navrhuji vypracování odborného znaleckého posudku o komplexním zdravotním stavu na základě předložených lékařských zpráv a dále zpracování odborného posudku znalcem o oboru psychologie či psychiatrie. Žalobci se dále domnívají, že navrácení žalobce b) do země původu by znamenalo, že mu nebude dostupná zdravotní péče, kterou nutně potřebuje

pro to, aby se jeho zdravotní stav prudce nezhoršil. Předpokládané zhoršení zdravotního stavu by velmi pravděpodobně dosáhlo takové intenzity, že by žalobci způsobilo značné utrpení srovnatelné s mučením dle čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a významně by zkrátilo jeho život. Žalobci v této souvislosti odkázali také na relevantní judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), zejména na rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 13. 12. 2016, ve věci *Paposhvili proti Belgii*, stížnost č. 41738/10.

15. Žalobci rovněž namítli, že na území ČR vstoupili již v červenci roku 2016. Žalobce b) provádí mimo výše uvedené zdravotní problémy i problém duševní povahy související především s obavami o život a budoucnost jeho rodiny. Žalobci a) a d) jsou v české společnosti dokonale integrováni, studují s výborným prospěchem a nucený návrat do země původu by pro ně znamenal nejen ukončení studií v ČR, ale také hrozbu nuceného nástupu do výkonu vojenské služby pro zájmy režimu státu, který jejich rodinu donutil k útěku ze země původu a podání azylové žádosti. Žalobci také předložili soudu listiny, které mají svědčit o jejich upřímné a setrvalé snaze o integraci do české společnosti a vedení řádného života [pracovní smlouva a dohody o provedení práce uzavřené žalobcem b) a žalobkyní c), smlouvu o nájmu bytu, potvrzení o studiu žalobců a) a d)].
16. Dále žalobci odkázali na závěry rozsudku velkého senátu ESLP ze dne 18. 10. 2006, ve věci *Üner proti Nizozemsku*, stížnost č. 46410/99. Soud ve svém rozsudku rozvíjí své úvahy v tom smyslu, že čím déle se cizinec zdržuje na území hostitelského státu, tím silnější jsou jeho vazby na tento stát a naopak slábnou vazby k zemi jeho státní příslušnosti. Na základě této úvahy soud uznává specifičnost případů těch osob, které v hostitelském státě prožili většinu svého života nebo dokonce svůj život celý. Soud také připomíná, že ne vždy je vhodné posuzovat přezkoumávané případy jen z hlediska založení efektivního rodinného života. Obsahem práva podle čl. 8 Úmluvy je totiž i právo rozvíjet vztah k druhým lidem a okolnímu světu a dotýká se i sociální identifikace jednotlivce. ČR proto nemůže žalobce nutit k vycestování, porušila by tím přímo vykonatelný mezinárodní závazek. Žalobci tak mají nárok na udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu.
17. Ve vztahu k obavě z povolání do armády žalobci dodali, že i v určitých případech může představovat relevantní důvod pro udělení mezinárodní ochrany. A to například tehdy, pokud branci hrozí trestní sankce za to, že se odmítne zúčastnit bojových operací odporujících mezinárodním právu, nebo proto, že mu hrozí trest, jehož intenzita či způsob výkonu zakládá porušení lidských práv. Tato hrozba zároveň činí neproveditelný jiný způsob legalizace pobytu, např. podáním žádosti o studijní vízum ze země původu, protože nucený nástup do armády návrat do ČR znemožní, i kdyby hypotetické žádosti formálně vyhověno bylo. Obava z výkonu vojenské služby nebyla ze strany žalobců a) a d) zásadním důvodem pro podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany, protože v době vstupu na území ČR byli ještě nezletilí. Avšak nyní v souvislosti s nedávnými boji na území Náhorního Karabachu je nutno se touto obavou mnohem podrobněji zabývat a posoudit jednak otázku, jaký trest by mohl v případě nenastoupení do armády hrozit, a zda tento trest není nepřiměřený, a jednak posoudit i otázku, zda by případný výkon vojenské služby nemohl zahrnovat podílení se na páchaní válečných zločinů nebo zločinů proti lidskosti. Tedy zda by mohlo nenastoupení povinné vojenské služby v případě žalobců představovat azylově relevantní důvod.
18. Žalovaný ve vyjádření k doplnění žaloby uvedl, že materiály, jimiž má být doložena

snaha žalobců o zdejší integraci, nahlíží jako nepřipustné rozšiřování žalobních bodů. Žalobci nepochybně mohli tuto argumentaci uplatnit již v zákonné lhůtě pro podání žaloby, pobývali-li v ČR již od roku 2016, a jejich nynější aktivita postrádá předobraz v řádně formulovaných žalobních bodech. Nadto nelze pominout, že žalobci jsou všichni státními příslušníky Arménie a že respektování soukromého a rodinného života přichází v úvahu jako důvod k udělení doplňkové ochrany jen za velmi specifických okolností.

19. Ve vztahu k tvrzeným obavám z nedokončení studií žalobců a) a d) pro případ návratu, z nuceného nástupu výkonu vojenské služby a případného trestu za jejich nenastoupení žalovaný konstatoval, že jsou předkládány ve zcela obecné rovině. Ze všeobecně dostupných informací je navíc známo, že bojový konflikt mezi Arménií a Ázerbájdžánem, který započal v září 2020, byl ukončen dohodou zprostředkovanou Ruskem, a to již dne 10. 11. 2020.
20. Žalovaný dále připustil, že z doložených materiálů je zjevné, že zdravotní stav žalobce b) se od 6. 6. 2020 zhoršil. Z doložených materiálů ale nevyplývá, že by mu s přihlédnutím k jeho nynějším zdravotním problémům ve vlasti nebyla potřebná péče dostupná. Omezuje se na paušální konstatování o její nedostupnosti, z níž automaticky dovozuje pro případ návratu s vysokou pravděpodobností prudké zhoršení svého zdravotního stavu, dosahující intenzitou značného utrpení srovnatelného s mučením ve smyslu čl. 3 Úmluvy. Tyto závěry, které žalobce z předkládané dokumentace automaticky dovozuje, v ní však oporu nemají. Nadto vzhledem k době vzniku žalobcových potíží jimi nemůže být zpochybněna zákonnost rozhodnutí ani postupu žalovaného. Závěrem žalovaný („s vědomím rozdílné země původu i diagnóz, ale pro podobnost motivů žalobce“) odkázal na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2020, č. j. 5 Azs 474/2019 – 58.
21. Žalobci na posledně uvedené vyjádření žalovaného reagovali replikou, v níž odkázali na čl. 46 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“). Podle tohoto ustanovení je povinností krajského soudu přihlížet v řízení i k případným novým skutečnostem, ačkoliv nemohly být žalovanému v době jeho rozhodování známy.

IV. Ústní jednání

22. Během soudního jednání konaného dne 26. 5. 2021 nejprve zástupkyně žalobců shrnula námitky uplatněné v žalobách a v jejich doplněních. Pověřená pracovnice žalovaného především odkázala na žalobami napadená rozhodnutí. Dále předložila soudu informaci MZV ČR ze dne 10. 9. 2020 nazvanou „Arménie – situace neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti, návrat do vlasti po dlouhodobém pobytu v zahraničí.“ Z dané zprávy citovala závěr, že neúspěšní žadatelé o mezinárodní ochranu nejsou po návratu do Arménie nijak pronásledováni.
23. Soud provedl důkaz článkem organizace Cesta iniciativy ze dne 14. 3. 2019 (dostupný z: <http://cestainiciativy.cz/2019/03/14/ani-mejlumyan-o-svobode-tisku-v-armenii/>), podle něž „[N]ovinářka Ani Mejlumyan získávala informace o podmínkách pro fungování médií v Arménii skrze sérii rozhovorů s novináři. Z rozhovorů vyplývá, že autority již nezasahují do obsahu médií, ale nová vláda těžko snáší kritiku a často útočí na novináře. Veřejné útoky na svobodná média vytvářejí tlak zejména na kritické investigativní zpravodajství. Kritika nové vlády není jednoduchá, zejména premiér Pašinjan má velmi vysokou podporu veřejnosti a lidé

mají tendenci věřit spíše jemu než kritickým médiím. Útoky na novináře se stupňují po celém světě, ale od premiéra, který začal svoji kariéru jako novinář, jsou překvapivé. Během podzimu 2018 také policie podnikla razii proti dvěma médiím – Yerevan Today a Ajsor. Po vybraných prosincových volbách jsou nové autority vůči médiím uzavřenější, což může být i vlivem uniklých nahrávek hovorů premiéra s šéfem bezpečnostní služby (více viz minulý zpravodaj)“. Provedení dalších důkazů, které žalobci navrhovali stran útoků na novináře v Arménii (viz výše bod 7 rozsudku), soud považoval za nadbytečné. Předmětné důkazy nepřinášejí žádné nové skutečnosti k dané otázce, které by byly relevantní pro posouzení této věci.

24. Dále soud provedl důkaz účastnickým výslechem žalobců a) a d). K dotazu, zda existují skutečnosti, pro které se obává návratu do Arménie a pro které by mu měla být udělena mezinárodní ochrana, žalobce a) uvedl, že by nerad znovu zažil to, co před odjezdem do ČR. Člověk, s kterým byly tyto události spjaty, se chce nyní opět vrátit k moci (k dotazu soudu upřesnil, že tím míní bývalého arménského prezidenta Roberta Kočarjana). Skutečnost, že v Arménii proběhla revoluce, na tom nic nemění. Změnil se totiž pouze jeden člověk, celá infrastruktura však zůstává stejná. Také má obavy z výkonu vojenské služby. Místní by se k nim špatně chovali, dívali by se na ně jinak. Válka sice před několika měsíci skončila, ale situace se opět zhoršuje a nikdo neví, co se bude dít dál. Na dotaz, zda by odmítl nastoupit do arménské armády, uvedl, že to záleží, kdo by byl u vlády a za jakých podmínek by měl sloužit. Nyní je to totiž tak, že vojáci válčí pouze kvůli tomu, aby ostatní lidé zbohatli. Zbytečně tak ztrácejí své životy. Kdyby odmítl nastoupit, hrozilo by mu vězení v délce minimálně tří let. K dotazu, jaký je jeho aktuální zdravotní stav, žalobce a) uvedl, že podle vyjádření doktorů má uzlinu v hlavě a uvidí se, jak se to bude dále vyvíjet. Občas mívá bolesti hlavy, jiné potíže nemá. Žádnou léčbu momentálně nepodstupuje. Pokud jde o jeho život v ČR, nyní studuje na gymnáziu v Hradci Králové a následně by chtěl jít studovat medicínu. Žalobce d) uvedl, že jeho život by byl v případě návratu do Arménie ohrožen. Arménie je nyní ve válečném stavu, a tak by mohl být povolán do armády a přijít o život. Zároveň přetrvávají skutečnosti, pro které byli donuceni utéct ze země, politická situace v Arménii se nezlepšila. Žalobce d) pak v současné době studuje střední průmyslovou školu v Turnově. Zástupkyně žalobců k tomu doplnila, že žalobci jsou v důkazní nouzi při prokazování toho, v jakém postavení by se nacházeli v případě nástupu do armády. Informace o situaci v arménské armádě podléhají cenzuře.
25. Soud provedl také důkaz výše zmíněnou informací MZV ČR ze dne 10. 9. 2020. Zástupkyně žalobců k této zprávě uvedla, že žalovaný ji mohl předložit i dříve, tak aby na ni mohli žalobci reagovat. Dále namítla, že informace v ní uvedené jsou značně obecné, zpráva ani není přiléhavá k situaci žalobců. V jejich případě by bylo zřejmé, že v zahraničí žádali o mezinárodní ochranu. Jejich reintegrace do arménské společnosti by byla velmi obtížná, neměli by kde bydlet, nemají ani žádné materiální zdroje, nemohli by navázat v zaměstnání. Nemohli by se ani přestěhovat do jiné části Arménie.
26. K věci se vyjádřil rovněž žalobce b). Uvedl, že lidé, kteří je pronásledovali, jsou nadále na svobodě, neproběhl s nimi žádný soud. Organizátorem jejich pronásledování byl zřejmě R. Kočarjan, který nyní opět kandiduje ve volbách. Tito lidé žalobce znovu hledali i po jejich odjezdu z Arménie, dotazovali se na ně u otce žalobkyně c). Svědčí to o tom, že o ně nadále mají zájem. K dotazu soudu upřesnil, že jednou je hledali někdy v roce 2016, poté ještě dvakrát někdy v období do roku 2019, neví už ale kdy přesně. Otec žalobkyně a) zemřel 11. 5. 2019, což žalobci doložili jeho úmrtním listem. Žalobce b) dále poukázal

na skutečnost, že jejich synové by jen obtížně mohli pokračovat ve studiu v Arménii, neboť už ani neznají arménské písmo. Zdůraznil také, že lidé v Arménii by je považovali za zrádce, protože zatímco ostatní bojovali, oni byli v zahraničí. Závěrem poprosil soud o to, aby mohli zůstat na území ČR, vést zde normální život a pracovat, jestli je to možné.

27. K dotazu soudu na listiny, kterými žalobci dokládají svou integraci do české společnosti, zástupkyně žalobců uvedla, že nepovažují za nutné provádět jimi důkaz.
28. Soud dále konstatoval podstatný obsah lékařských zpráv předložených žalobci, a to včetně aktuálních zpráv předložených přímo při jednání. Zástupkyně žalobců k nim uvedla, že žalobce b) je nadále v pracovní neschopnosti, došlo u něj k degenerativním změnám páteře a očekává další operaci. Na dotaz soudu, zda došlo k podstatné změně zdravotního stavu žalobce b) oproti stavu, který dokumentují lékařské zprávy předložené spolu s doplněním žalob, zástupkyně odpověděla, že nikoliv.

V. Posouzení věci krajským soudem

29. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu žalobních námitek v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Při posuzování věci měl ovšem na zřeteli také čl. 46 procedurální směrnice, který zakotvuje povinnost členských států zajistit pro žadatele o mezinárodní ochranu účinný opravný prostředek. Dle odst. 3 uvedeného ustanovení pak lze za účinný opravný prostředek považovat pouze takový prostředek, který zabezpečuje „úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU“. S ohledem na proměškání transpoziční lhůty ze strany českého zákonodárce se citované ustanovení procedurální směrnice vyznačuje (pro řízení zahájená na základě žádostí o mezinárodní ochranu podaných po 20. 7. 2015) vertikálním přímým účinkem.
30. Z předložených správních spisů vyplývá, že žalobkyně c) v žádosti o udělení mezinárodní ochrany ze dne 19. 7. 2016, podané jménem svým a svých tehdy nezletilých synů, a při pohovoru provedeném dne 22. 7. 2016 uvedla, že spolu s manželem a dětmi vycestovali z vlasti dne 23. 8. 2015 autem do Gruzie a pokračovali letecky přes Polsko do Švédska. Tam zůstali 11 měsíců. Následně bylo zjištěno, že jim byla vydána česká víza, proto byli poslání do ČR, kam přiletěli dne 19. 7. 2016. Neví, zda ve Švédsku požádali o azyl. Ona a mladší syn jsou zdraví, starší syn D. ve Švédsku třikrát upadl do bezvědomí. Obává se návratu do vlasti. Uvedla, že v letech 1994-2002 byla členkou Arménské národního hnutí, pak již do žádné strany nevstoupila, politicky se nijak neangažovala. Dále uvedla, že dříve pracovala v novinách „Arménská republika“ a měla zpracovat materiál o nekalých činnostech vysoce postavených lidí. Uvedený materiál se ztratil a nebyl otištěn. Policie uvedený materiál hledala. Začalo pronásledování a problémy, které trvaly asi až do poloviny ledna 2015. Policie zbila jejího manžela, děti plakaly a jeden z policistů vzal syna pod krkem. Syn ztratil vědomí a pomočil se. Pokud nevrátí uvedený materiál, policisté jim nedají pokoj. Dne 9. 2. 2015 našla svého syna D. se zkřiveným obličejem. Důvodem její žádosti o mezinárodní ochranu byly uvedené potíže a zhoršení zdravotního stavu syna D. V průběhu pohovoru žalobkyně uvedla, že v novinách „Arménská republika“ pracovala v letech 1993 až 2000. V roce 2001 se jí narodil syn, dostala výpověď. Ke své práci v redakci uvedla, že přijímala podklady a převáděla je do elektronické podoby. O předmětném materiálu věděli jen čtyři lidé z redakce. Někdy

v únoru až březnu 2000 jim redaktor sdělil, že se uvedený materiál ztratil. Žalobkyně uvedla, že s uvedeným materiálem nepřišla osobně do styku, proto ani neví, co bylo jeho obsahem. Asi do dvou až tří týdnů byla předvolána na policii a byla dotazována na obsah materiálu. Řekla jim to, co věděla od redaktora, sama materiál neviděla. Žádný protokol o výsledku nepodepisovala. Jeden redaktor a jedna pracovnice již zemřeli, ona jediná zůstala v Arménii. V roce 2003 přišli k nim domů policisté (bydleli tehdy u jejího otce) a opět se ptali na uvedený materiál. Podobný výslech proběhl v roce 2005, proto se s manželem v roce 2007 od otce odstěhovali do vlastního bytu. Dne 15. 1. 2015 k nim domů přišli tři muži v civilu, a aniž by se legitimovali, provedli domovní prohlídku (povolení neměli) s tím, že vědí, že dotyčný materiál je u ní doma. Vložil se do toho její manžel, kterého zbili, děti byly v šoku. Celé to trvalo asi dvě hodiny, z bytu nic neodnesli. Řekli jí, že pokud jim uvedený materiál nedá, příště odvezou děti. K dotazu žalovaného uvedla, že sama nechápe velké časové odstupy od jí popisovaných událostí. Kromě příbuzných o tom nikomu neřekli, ti jim poradili, aby raději někam utekli. O dalším přestěhování v rámci Arménie neuvažovali, všude by je našli. V případě návratu se obává o děti, syn má od domovní prohlídky ze dne 15. 1. 2015 zdravotní potíže, do té doby žádné potíže neměl. V Arménii s ním chodili po různých vyšetřeních, lékaři jim řekli, že má neznámou formu epilepsie. Od 15. 1. 2015 do odjezdu v srpnu 2015 již žádné potíže neměli. Děti chodily do školy a manžel do práce. Chtěli odjet co nejdále, proto nepožádali o azyl v Gruzii ani v Polsku, bylo jim řečeno, že ve Švédsku to bude bezpečnější. Důvodem jí podané žádosti o mezinárodní ochranu je bezpečí a budoucnost jejich dětí. V Arménii se necítily bezpečně, nemají tam dům ani práci (manžel dal před odjezdem výpověď). Neví, co by se mohlo stát, ale „ti lidé“ jsou dle ní schopni všeho. Chtěla by s rodinou zůstat v ČR. Doložila doklady týkající se jejich pracovních aktivit, synovu lékařskou zprávu, noviny „Arménská republika“ s fotografiemi kolektivu pracovníků.

31. Žalobce b) potvrdil skutečnosti uvedené žalobkyní c) o společném odjezdu rodiny z vlasti. On sám nebyl ve vlasti členem žádné politické strany, v roce 2004, 2008, v roce 2012 a 2015 se zúčastnil mítinků opozice „Electric Yerevan“ kvůli zdražení elektřiny. V souvislosti s tím však žádné potíže neměl. Uvedl, že ve Švédsku, kam s rodinou přicestovali v roce 2015, požádal o mezinárodní ochranu, ale na základě tzv. Dublinského nařízení byl převezen do ČR (19. 7. 2016). Za důvod podání žádosti o mezinárodní ochranu označil pronásledování ze strany policejních orgánů a zdravotní stav staršího syna, který trpí záchvaty. K potížím v zemi původu uvedl, že jeho manželka od roku 1993 do porodu staršího syna pracovala v novinách „Arménská republika“. Měla zpracovat materiál o nekalých činnostech vlivných osob. Uvedený materiál nebyl zveřejněn. Když manželka byla na mateřské dovolené, byla z práce propuštěna. Ostatní zaměstnanci, kteří o uvedeném materiálu věděli, dostali výpověď, policie je začala zvat k výsledku. Jeho manželka byla také na výsledku, dvakrát policisté přišli do jejich bydliště. Proto se přestěhovali do jiného bytu. Tam 15. 1. 2015 přišly tři osoby v civilním oblečení a požadovaly vydání předmětného materiálu. Žalobce, který se do toho vložil, dotyčné osoby zbily. Celý byt byl rozházený, nic nenašly. Děti plakaly a křičely, syn se pomohl a ztratil vědomí, druhý vlezl pod postel. Dotyčné osoby jim sdělily, že příště, pokud jim uvedený materiál nevydají, odvedou děti. Celé to trvalo asi hodinu, policii nezavolali, protože se domnívali, že dotyční jsou od policie, která se na uvedený materiál v minulosti ptala. V únoru syn prodělal velký záchvat, zkrivila se mu tvář, zmodral. Zavolali zdravotní pomoc, syn strávil několik dnů v nemocnici. Lékaři jim řekli, že trpí

neznámou formou epilepsie. V průběhu pohovoru žalobce popsal obdobně jako jeho manželka její pracovní činnost pro noviny „Arménská republika“ a dobu, kdy tam pracovala. Uvedl, že její první výslech na policii se uskutečnil v roce 2000, druhou výzvu k výslechu dostala v roce 2000, žalobce ji z důvodu pobytu v porodnici s mladším synem omluvil. V roce 2003 a 2005 přišli policisté k nim domů a na uvedený kompromitující materiál se manželky vyptávali. Žalobce sdělil, že jeho manželka nic konkrétního o obsahu materiálu neví, měla jen informace od redaktora o existenci materiálu o vysoce postavených osobách a jejich nekalých praktikách. Uvedený materiál měl zmizet a nikdy nebyl zveřejněn. V roce 2007 obdržela manželka další výzvu k výslechu na policii, ale nešla tam. Rozhodli se přestěhovat (od manželčina otce) do vlastního bytu. Uvedl, že redaktor a jedna kolegyně jeho manželky zemřeli, další kolegyně se odstěhovala i s rodinou do Francie. Žalobce sám rovněž neví, jakých osob se uvedený materiál měl týkat. Od ledna 2015 do jejich odjezdu z vlasti v srpnu 2015 se již nic nedělo, ale žili ve strachu. Řešili zdravotní stav jejich syna. Žalobce dále sdělil, že od roku 2004 pracoval jako letový dispečer na letišti. V zaměstnání kvůli výše popsaným skutečnostem on sám žádné potíže neměl. Před odjezdem požádal v práci o dovolenou. Nejdříve odjeli do Gruzie, po skončení dovolené do práce zavolal a podal výpověď. Při vycestování z vlasti neměli žádné potíže, v Gruzii ani v Polsku o mezinárodní ochranu nepožádali, protože měli letenky do Švédska. O českých vízech věděli, byli osobně na české ambasádě. Uvedl, že na státní orgány se s žádostí o pomoc ve vlasti neobrátili, protože to dle jeho názoru nemá smysl. Za důvod žádosti o mezinárodní ochranu uvedl život bez strachu a pronásledování a zajištění budoucnosti dětem. Do vlasti se nevrátí, navíc nemají kde bydlet (byt prodali) a nemá práci.

32. Žalovaný v rozhodnutích ze dne 15. 12. 2016 konstatoval, že žalobci neuvedli žádné relevantní skutečnosti, ze kterých by bylo možné učinit závěr o tom, že by byli v zemi původu pronásledováni ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu nebo že by mohli mít důvodnou obavu z pronásledování pro některý z důvodů uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu. Žalovaný neshledal ani důvody k udělení humanitárního azylu či doplňkové ochrany žalobcům. Krajský soud v rozsudku ze dne 7. 3. 2018, č. j. 32 Az 57/2016 – 54, dospěl ke stejným závěrům.
33. Nejvyšší správní soud poté v rozsudku ze dne 28. 11. 2018, č. j. 9 Azs 133/2018 – 93, dospěl k odlišným právním závěrům. Podle NSS „je nepochybné, že stěžovatelé byli, respektive mohli být cílem špatného zacházení z toho důvodu, že stěžovatelka b) pracovala v novinové redakci a zde se měla podílet na zpracování materiálu o vysoce postavených osobách (...) V první řadě je nutno zdůraznit, že výpovědi stěžovatelů a) a b) [pozn. krajského soudu - nyní žalobců c) a b)] během správního řízení byly konzistentní a žalovaný v nich nenalezl vzájemné rozpory (...) Stěžovatelka b) a jejím prostřednictvím i ostatní členové rodiny své obavy z pronásledování, respektive vážné újmy odvozují od dřívějšího zaměstnání stěžovatelky b) v novinové redakci, kde měla přijít do styku s potenciálně kompromitujícím materiálem odhalujícím nezákonné praktiky vysokých vládních představitelů (...) Lze tak mít za prokázané, že stěžovatelka b) pracovala v novinách, byť zřejmě ne přímo na pozici redaktorky. To ovšem nevylučuje, aby se v rámci svých pracovních úkolů dostala do styku s potenciálně kompromitujícím materiálem a nebyla kvůli tomu pronásledována, jak uváděla (...) Pozice stěžovatelky b) v dané redakci není v tomto případě natolik určující, aby bez dalšího odůvodnila závěr, že nebyla a nemohla být pronásledována jako novinářka, tedy z důvodu příslušnosti k určité sociální skupině. Rovněž fakt, že stěžovatelka b) se s uvedeným materiálem nakonec neseznámila a neví, co bylo jeho obsahem, sám o sobě neznamená, že její

příběh není azylově relevantní“ (body 27 až 29 cit. rozsudku). NSS zároveň ze shromážděných podkladů dovodil, že „problémy stěžovatelů v zemi původu mohly dosáhnout intenzity pronásledování dle § 12 písm. b) zákona o azylu [tedy pronásledování stěžovatelky b) jako příslušníka sociální skupiny – novinářů kriticky pojednávajících o vládnoucí garnituře], případně § 12 písm. a) zákona o azylu [tedy pronásledování stěžovatelky b) pro uplatňování její svobody projevu jako novinářky]“. NSS tedy uzavřel, že „na základě dokazování provedeného žalovaným není možné přijmout závěr, že stěžovatelé nesplňují důvody k udělení azylu podle § 12 písm. b), případně § 12 písm. a) zákona o azylu, respektive doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu. Informace, ze kterých žalovaný během správního řízení vycházel a skutečnosti obsažené v důkazech je třeba v případě stěžovatelů hodnotit komplexněji, podrobněji a více v souvislostech. Podklady je třeba doplnit o aktuální zprávy popisující stav v Arménské republice, především s ohledem na pronásledování novinářů a možnost účinně se domáhat ochrany práv u orgánů veřejné moci“ (body 40 a 43).

34. Žalovaný přesto v nyní posuzovaných rozhodnutích dospěl opětovně k závěru, že žalobci nesplňují podmínky pro udělení mezinárodní ochrany. Krajský soud se s tímto jeho závěrem ztotožnil.
35. Mezinárodní ochranu lze poskytnout buď ve formě azylu, nebo doplňkové ochrany. Podle ustanovení § 12 zákona o azylu se cizinci udělí azyl, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec
 - a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo
 - b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.
36. Podle § 14a odst. 1 zákona o azylu se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.
37. Za vážnou újmu podle § 14a odst. 2 zákona o azylu se považuje
 - a) uložení nebo vykonání trestu smrti,
 - b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu,
 - c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo
 - d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.
38. Žalobci v žalobách, kterými napadli rozhodnutí žalovaného ze dne 6. 12. 2019, především namítli, že žalovaný nerespektoval právní názor vyslovený v rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 9 Azs 133/2018 – 93. Žalovaný se skutečně od závěrů NSS odchýlil, učinil tak však s odkazem na významnou změnu situace v zemi původu žalobců, což je zcela legitimní postup. Posuzování odůvodněnosti strachu z pronásledování, které správní orgán provádí při rozhodování o udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, má

totiž prospektivní povahu. Správní orgán tedy zkoumá potencialitu pronásledování v budoucnu, po případném návratu žadatele o mezinárodní ochranu do země původu. Při tom je využíván standard přiměřené pravděpodobnosti, což znamená, že tato možnost musí být reálná, nikoliv pouze hypotetická. Stejně tak má prospektivní povahu posuzování otázky, zda by v případě návratu do země původu žadateli hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy, které správní orgán provádí při rozhodování o udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Při tom se používá tzv. test „reálného nebezpečí“. „Reálným nebezpečím“ nutno rozumět, že ve významném procentu případů obdobných situací žadatele dojde k nežádoucímu následku, takže žadatel má dobré důvody se domnívat, že takovýto následek může s významnou pravděpodobností postihnout i jeho. Jedná se tak o přísnější standard než v případě tzv. testu „přiměřené pravděpodobnosti“, který je užíván při posuzování odůvodněnosti strachu z pronásledování (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006 – 82, ze dne 13. 8. 2010, č. j. 4 Azs 11/2010 – 112, a ze dne 31. 5. 2017, č. j. 5 Azs 62/2016 – 87).

39. Žalovaný byl tedy povinen při svém rozhodování vycházet z aktuálních zpráv o zemi původu žalobců, což mu ostatně uložil i NSS v rozsudku č. j. 9 Azs 133/2018 – 93. Žalovaný na základě těchto zpráv konstatoval, že v Arménii došlo v průběhu roku 2018, v důsledku tzv. sametové revoluce, k zásadní změně politické situace, k výměně dosavadní dlouholeté vládní garnitury. Na jaře 2018 se do čela země dostal N. Pašinjan, který se dlouhodobě vymezoval proti vládě Republikánské strany za prezidenta R. Kočarjana i jeho nástupce Serže Sargsjana. Došlo k propuštění politických vězňů, mezi další kroky vlády patřilo jmenování nových regionálních gubernátorů a též odchod dalších vysokých státních představitelů. Vláda dřívějšího vůdce opozice N. Pašinjana začala přijímat reformy, vyšetřovat zločiny předchozího režimu a stíhat některé jeho představitele. Předčasné parlamentní volby, konané dne 9. 12. 2018, přinesly potvrzení změn, které započaly v dubnu a květnu 2018. Podle žalovaného vzhledem k uvedeným „hlubokým a trvalým“ změnám na arménské politické scéně je nutné nově hodnotit i možné ohrožení žalobkyně c) (a potažmo i ostatních žalobců) v případě návratu do Arménie. Důvody, pro které žalobci opustili Arménii, byly totiž přímo navázány na autoritářský režim existující v Arménii v letech 1998-2018. Problémy žalobkyně měly začít v roce 2000 v souvislosti s materiálem, který měl být kompromitující pro režimní elity. Stav, ve kterém se žalobci mohli cítit ohroženi ze strany těchto elit, již proto správní orgán nepovažoval za aktuální. I kdyby žalobkyně v minulosti byla v Arménii pronásledována ze strany státních orgánů, jednalo by se o pronásledování ze strany předchozího režimu, který byl svržen v roce 2018. Současné vedení Arménie pochází z řad dřívější opozice, a tak nemá důvod vůči žalobkyni jakkoli represivně vystupovat. Naopak se jedná o představitele opozice, v jejímž rámci se sama žalobkyně v minulosti angažovala. Důvody, pro které žalobci opustili vlast, tak již pominuly.
40. Krajský soud s uvedeným hodnocením souhlasí. Byť žalobkyně nezná přesný obsah předmětného materiálu, s nímž měla přijít do styku v roce 2000, vše nasvědčuje tomu, že byl kompromitující pro tehdy vládnoucí osoby. Žalobci sami označovali za původce svého pronásledování vysoké státní představitele. Také Nejvyšší správní soud se v rozsudku č. j. 9 Azs 133/2018 – 93 klonil k závěru, že za nejzávažnějším incidentem, který se žalobcům přihodil (tj. za incidentem z ledna 2015), stála arménská policie (viz body 38 a 39 cit. rozsudku). Ostatně i v současnosti žalobci projevují obavy především z představitelů dříve v Arménii vládnoucího režimu, zejména z bývalého arménského prezidenta R. Kočarjana, nikoliv z nyní vládnoucích politiků (viz výše shrnutí projevů

žalobců během soudního jednání). Zároveň soud přisvědčuje žalovanému, že dle shromážděných podkladů došlo v Arménii k podstatné změně poměrů, ke změně politického režimu, nikoliv pouze ke výměně osoby v jedné pozici, jak tvrdí žalobci.

41. Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 9 Azs 133/2018 – 93 tyto změny nijak nereflektoval, protože vycházel z podkladů shromážděných žalovaným pro jeho předchozí rozhodnutí, tj. ze zpráv o zemi původu z období před arménskou „sametovou revolucí“. Z tohoto důvodu žalovaný nemohl při svém novém rozhodování mechanicky vycházet ze závěrů vyslovených Nejvyšším správním soudem v uvedeném rozsudku.
42. Není tedy chybou žalovaného, že se podrobněji nezabýval postavením novinářů v současné Arménii a jejich možným ohrožením ze strany státních orgánů. K námitce žalobců, podle níž v Arménii nadále hrozí novinářům nebezpečí ze strany státních orgánů (viz výše bod 7 tohoto rozsudku), krajský soud konstatuje následující. Z článku organizace Cesta iniciativy ze dne 14. 3. 2019 vyplývá pouze to, že nová vláda těžko snáší kritiku, útočí na novináře a vytváří tlak na kritické investigativní zpravodajství (viz výše bod 23), nikoliv že by se například policie beztrestně dopouštěla násilí vůči novinářům, tak jak se to běžně dělo za předchozího režimu (srov. bod 35 rozsudku NSS č. j. 9 Azs 133/2018 – 93). Nic takového nevyplývá ani z citací uváděných žalobci z dalších zdrojů, na které v dané souvislosti odkázali. K verbálním útokům na kritické novináře ze strany vysokých státních představitelů pak dochází i v etablovaných demokraciích (včetně České republiky, kde nyní žalobci žádají o mezinárodní ochranu), z této skutečnosti ale nelze bez dalšího dovozovat, že novináři jsou v příslušných zemích pronásledováni. Navíc nelze pominout ani skutečnost, na kterou poukazuje i žalovaný, tj. že potíže žalobkyně nesouvisely s její novinářskou prací jako takovou, ale s konkrétním případem, kdy se měla dostat do kontaktu s citlivým materiálem pojednávajícím o osobách spojených s předchozím režimem. Krajskému soudu není zřejmé, proč by v současné době arménské státní orgány měly chtít v souvislosti s touto událostí jakkoliv postihovat žalobkyni (potažmo ostatní žalobce).
43. K obavám žalobců z postihu ze strany osob, o kterých měl inkriminovaný materiál pojednávat, krajský soud uvádí, že nyní se patrně jedná o soukromé osoby, kterým současný režim není vůbec nakloněn. Žalobci by se proto mohli obrátit na policejní orgány, pokud by potřebovali pomoc před potenciálním ohrožením ze strany těchto soukromých osob. Žalovaný se této otázce věnoval dostatečně, obstaral si i zprávu zabývající se změnami v arménské policii, k nimž došlo po roce 2018. Na základě této zprávy lze konstatovat, že žalobcům by se nyní v Arménii dostalo pomoci ze strany státních orgánů, pokud by případně byli ohroženi ze strany předmětných soukromých osob. Krajskému soudu není zřejmé, proč by arménské státní orgány měly mít v současné době zájem na krytí nezákonných aktivit představitelů bývalého režimu.
44. Pokud jde o námitky žalobců, podle nichž hrozí, že se v Arménii dostanou zpět k moci představitelé bývalého režimu, pak krajský soud konstatuje, že takový vývoj přirozeně nelze zcela vyloučit. O žádné změně režimu nelze s jistotou tvrdit, že je trvalá. Avšak ani v době, kdy vydal nyní napadená rozhodnutí žalovaný, ani v době rozhodování krajského soudu se nezdálo, že by k takovému vývoji (tj. k opětovné změně režimu v Arménii) mělo bezprostředně dojít. Krajskému soudu je ze zpráv podávaných sdělovacími prostředky známo, že se v Arménii budou v nejbližších dnech konat předčasné parlamentní volby, v nichž kandiduje také R. Kočarjan. I přes značně vyhrocenou situaci v zemi, vyvolanou nedávno skončenou (pro Arménii neúspěšnou)

válkou s Ázerbájdžánem, však N. Pašinjan vstupuje do těchto voleb jako hlavní favorit. Pokud by ale přece jen někdy v budoucnu došlo v Arménii k zásadnímu politickému zvratu a k obnově předchozího režimu, jednalo by se o důvod, pro který by žalobci mohli podat nové žádosti o udělení mezinárodní ochrany v ČR.

45. Žalobci dále namítli, že žalovaný neprovedl s žalobci a) a d) pohovor a neposoudil jejich samostatný nárok na udělení některé z forem mezinárodní ochrany (viz výše bod 9 rozsudku).
46. K této námitce krajský soud uvádí, že žalovaný se v rozhodnutí týkajícím se žalobce a) blíže zabýval jeho zdravotními potížemi, a to ve vztahu k možnému udělení humanitárního azylu, případně doplňkové ochrany (viz str. 8 a 11-12 daného rozhodnutí). Konstatoval, že žalobce a) byl vyšetřen na Neurologické klinice FN HK, lékaři na základě vyšetření doporučili konzervativní postup s provedením magnetické rezonance jednou za dva roky, nebyla nasazena žádná specifická terapie. Ani jeden nález pravděpodobně nemá vztah k epilepsii (která byla žalobci diagnostikována v Arménii). Žalobci byla v minulosti poskytnutá adekvátní zdravotní péče v Arménii, v současnosti pak není odkázán na žádnou vysoce specializovanou odbornou péči lékařů, jeho stav je stabilizovaný, nepodstupuje žádnou formu neodkladné či nákladné léčby, kterou by si nebyl schopen ve vlasti zajistit. Žalovaný proto neshledal, že by žalobci a) měl být s ohledem na jeho zdravotní stav udělen humanitární azyl, či doplňková ochrana.
47. Krajský soud s uvedeným hodnocením souhlasí, v podrobnostech na něj odkazuje a pouze dodává, že dle judikatury správních soudů může být špatný zdravotní stav žadatele o mezinárodní ochranu za určitých okolností důvodem k udělení některé z forem mezinárodní ochrany. Tyto závěry vycházejí především z judikatury ESLP, který ve věci *Paposhvili* vyložil, za jakých okolností článek 3 Úmluvy znemožňuje vyhoštění nemocné osoby. Jedná se však o „velmi výjimečné případy“, kdy je vyhošťována vážně nemocná osoba, u níž závažné důvody zakládají domněnku, že ačkoliv není v bezprostředním ohrožení života, nedostatek vhodné péče či přístupu k ní v přijímající zemi představuje riziko skutečnému nebezpečí vážného, rychlého a nevratného zhoršení jejího zdravotního stavu vedoucího k intenzivnímu utrpení nebo výraznému snížení předpokládané délky života. V takové situaci se žalobce a) zjevně nenachází. Skutečnost, že jeho zdravotní stav je stabilizovaný a že žádnou léčbu momentálně nepodstupuje, žalobce a) potvrdil i k dotazu soudu během soudního jednání.
48. Pokud jde o námitku, že žalobcům a) a d) brání v jejich návratu do země původu předešlé negativní a traumatizující zkušenosti z dětství, pak krajský soud konstatuje, že nechce nijak bagatelizovat dopad těchto zkušeností na psychiku žalobců, avšak samy o sobě dané skutečnosti nemohou založit samostatný nárok žalobců na udělení mezinárodní ochrany.
49. Soud se zároveň žalobců a) a d) během soudního jednání dotázal, zda existují skutečnosti, pro které se obávají návratu do Arménie a pro které by jim měla být udělena mezinárodní ochrana. Kromě obav, k nimž se soud vylovil již výše (obavy z návratu R. Kočarjana k moci), žalobci především poukázali na obavy z výkonu vojenské služby. Na tyto obavy žalobci upozorňovali také v podáních, kterými dne 18. 1. 2021 doplnili své žaloby (v podrobnostech viz výše body 15, 17 a 24 tohoto rozsudku).
50. Krajský soud k uvedeným obavám žalobců a) a d) uvádí, že snaha vyhnout se nástupu do armády není sama o sobě důvodem k udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu, zejména pokud se povinnost nástupu týká všech obyvatel země bez ohledu na rasu,

národnost, náboženství či politické přesvědčení. Branná povinnost je legitimní občanskou povinností, což uznává Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 i Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, jakož i Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. V případě žalobců nic nespovídá tomu, že by jejich případné povolání do vojenské služby mělo mít diskriminační charakter z důvodu politického přesvědčení, náboženství nebo jiného uvedeného kritéria, což by mohlo naplnit obsah pojmu pronásledování. Žalobci ostatně takové skutečnosti ani netvrdí.

51. Také podle judikatury Nejvyššího správního soudu nepředstavuje požadavek státu na výkon vojenské povinnosti sám o sobě pronásledování. Jedná se o legitimní požadavek státu na jeho občany, směřující k obraně státu v případě ohrožení a občané jsou povinni mu vyhovět (viz například rozsudek ze dne 29. 3. 2004, č. j. 5 Azs 4/2004 - 49). Nejvyšší správní soud sice uznal právo na azyl v souvislosti s vyhýbáním se branné povinnosti v rozsudku č. j. 5 Azs 18/2008 - 83, jednalo se však o velmi specifickou věc týkající se odvedenců do alžírské armády, kteří (spolu se svými rodinami) čelili hrozbě útoků ze strany islamistů. Nejvyšší správní soud v tomto případě dovodil, že branci mohou být na základě konkrétních skutkových okolností považováni za specifickou sociální skupinu, jejíž příslušníci mohou mít odůvodněný strach z pronásledování. Na jedné straně totiž čelí hrozbě násilí ze strany teroristických skupin pro případ, že základní vojenskou službu nastoupí, přičemž stát není schopen jim před tímto nebezpečím poskytnout ochranu, na druhé straně naopak čelí hrozbě trestů odnětí svobody a dalších sankcí ze strany státu pro případ, že by vojenskou službu nastoupit odmítli. Žalobci se však nachází ve zcela odlišné situaci než zmínění odvedenci v Alžírsku.
52. Dále lze poukázat na rozsudek Soudního dvora Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) ze dne 26. 2. 2015, ve věci C-472/13, *Shepherd proti Německu*, podle nějž „za akt pronásledování je považováno i trestní stíhání nebo trest za odeřnění výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající do doložek o vyloučení uvedených v čl. 12 odst. 2. Do těchto doložek vyloučení mimo jiné patří i páčání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti nebo činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN uvedenými v preambuli a v člancích 1a 2 Charty OSN.“ Krajský soud však nemá žádné poznatky o tom, že by se arménská armáda dopouštěla válečných zločinů, zločinů proti lidskosti nebo činů, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN. Ani žalobci nic takového konkrétně netvrdí. Navíc je obecně známou skutečností, že válečný konflikt mezi Arménií a Ázerbájdžánem o Náhorní Karabach, který eskaloval v roce 2020, je nyní opět v latentní fázi, poté co bylo v listopadu 2020 uzavřeno příměří. Na dojednání tohoto příměří se podílelo Rusko, jehož jednotky také přímo v Náhorním Karabachu dohlížejí na jeho dodržování, a tak je soud názoru, že bezprostředně nehrozí obnovení otevřených válečných střetů v dané oblasti.
53. Krajský soud tedy neshledal, že by obavy z nástupu vojenské služby momentálně zakládaly žalobcům a) a d) právo na udělení mezinárodní ochrany. Nicméně opět platí, že pokud někdy v budoucnu dojde v jejich zemi původu v tomto ohledu k významné změně situace, mohlo by se jednat o důvod pro podání nové žádosti o udělení mezinárodní ochrany.
54. Ve zmiňovaných podáních, kterými dne 18. 1. 2021 doplnili své žaloby, žalobci dále namítli, že na území ČR vstoupili již v červenci roku 2016 a že jsou v české společnosti dokonale integrováni. Zároveň odkázali na právo na rodinný a soukromý život garantované čl. 8 Úmluvy a na rozsudek velkého senátu ESLP ve věci *Üner proti*

Nizozemsku. Těmito námitkami se ale krajský soud nemohl blíže zabývat, protože je žalobci neuplatnili ve lhůtě pro podání žaloby, ač tak bezpochyby mohli učinit. Výše citovaný čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice nelze interpretovat tak, že by žadatel o udělení mezinárodní ochrany mohl uplatňovat nové skutečnosti až v průběhu řízení před soudem (a po uplynutí lhůty pro podání žaloby), jestliže mu nic nebránilo v tom, aby je uplatnil dříve (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2015, č. j. 10 Azs 194/2015 – 32).

55. Ve vztahu k námitkám týkajícím se zdravotního stavu žalobce b), uplatněným rovněž nejprve v doplnění žaloby, krajský soud uvádí následující. Tyto skutečnosti žalobce b) nemohl uplatnit dříve, neboť z jím předložených lékařských zpráv vyplývá, že ke zhoršení jeho zdravotního stavu došlo až v průběhu roku 2020. Krajský soud se přesto uvedenými skutečnostmi mohl zabývat pouze v omezené míře. Byť čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice stanoví povinnost soudu provést úplné a *ex nunc* posouzení jak skutkové, tak právní stránky věci, samotná směrnice předpokládá, že primárně by posouzení žádosti o mezinárodní ochranu mělo náležet správnímu orgánu, který je k tomu technicky i personálně vybaven (srov. bod 24 rozsudku NSS č. j. 10 Azs 194/2015 – 32). České správní soudy se navíc nacházejí v obtížné pozici způsobené tím, že český zákonodárce čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice neimplementoval do vnitrostátního práva. Nedošlo ani k přijetí žádných návazných opatření, které by správní soudy náležitě vybavily k tomu, aby byly schopny plnohodnotně takový přezkum provádět. Správní soudy jsou tak schopny do jisté míry doplňovat dokazování a zohlednit některé nové skutečnosti, nejsou ale schopny zcela nahradit činnost správního orgánu. Krajský soud tak je například schopen si sám obstarat z veřejně dostupných zdrojů zprávy o zemi původu žadatele o udělení mezinárodní ochrany vztahující se ke změně politické situace v dané zemi, avšak je mimo jeho možnosti obstarat si zprávy o dostupnosti určité specializované zdravotní péče v zemi původu žadatele, kterými v obdobných případech disponuje žalovaný (jak je krajskému soudu známo z jeho úřední činnosti).
56. Při zohlednění těchto východisek krajský soud prostudoval lékařské zprávy předložené žalobcem b) a dospěl k následujícím závěrům. Skutečnosti plynoucí z těchto zpráv dle názoru soudu nesvědčí *prima facie* o tom, že by zdravotní stav žalobce b) byl natolik špatný, že by na něj dopadaly výše shrnuté závěry vyslovené ESLP ve věci *Paposhvili*. Krajský soud ale zdůrazňuje, že nemá ambici tuto otázku zodpovědět definitivně, vzhledem k výše popsaným omezením. Pokud si tedy žalobce b) podá novou žádost o udělení mezinárodní ochrany, bude na žalovaném, aby se zdravotním stavem žalobce v tomto řízení zabýval podrobněji, včetně případného obstarání si adresných zpráv o dostupnosti příslušné lékařské péče v Arménii.

VI. Závěr a náklady řízení

57. Krajský soud z výše uvedených důvodů shledal, že námitky uplatněné žalobci jsou nedůvodné. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž musí přihlížet z úřední povinnosti, zamítl žaloby dle § 78 odst. 7 s. ř. s.
58. Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobci nemají právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměli úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nad rámec jeho běžné úřední činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Hradec Králové 9. června 2021

Mgr. Tomáš Blažek v. r.
samosoudce